

زباله های خطرناک خانگی

بر اساس تحقیقات انجام شده، حدود یک درصد از زباله های شهری، زباله های خطرناک خانگی است.

بر اساس تعریف آژانس بین‌المللی حفاظت از محیط زیست، زباله‌های خطرناک به مواد زائدی اطلاق می‌شود که بالقوه خطرناک هستند یا این‌که می‌توانند موجبات خطر را برای سلامت انسان و دیگر موجودات زنده فراهم کنند.

همان‌طور که صنایع از مواد سمی استفاده و آنها را دفع می‌کنند، خانوارها نیز نه دقیقاً به همان شکل اما تا حدودی از این الگو تبعیت می‌کنند. زباله‌های سمی خانوارها می‌تواند حاصل مصرف یک خانه، مجتمع‌های آپارتمانی، هتل‌ها و انواع اقامتگاه‌ها باشد. در مجموع پسماندهای خطرناک منازل را می‌توان به پنج گروه تقسیم کرد: (۱) مواد موجود در منازل از جمله محصولات نظیفی، (۲) فرآورده‌های ویژه سرگرمی‌ها از جمله رنگ نقاشی، مرکب، مواد ضد آب، مواد شیمیایی عکاسی و چسب‌ها، (۳) فرآورده‌های مربوط به وسایل نقلیه، (۴) فرآورده‌های حاصل از تعمیرات ساختمانی و رنگ‌زنی (۵) فرآورده‌های کنترل آفات باغداری. بسیاری از خانواده‌ها سال‌هاست عادت کرده‌اند زباله‌های خطرناک را از طریق سطل‌های زباله معمولی یا شبکه فاضلاب در ظاهر از محیط زندگی خود دور کنند. تاثیر چنین روش‌های نادرستی ممکن است سرعت قابل درک نباشد، اما ثابت شده این ترکیبات می‌توانند صدمات فیزیکی غیرقابل جبرانی به کارکنان مسئول جمع‌آوری زباله وارد کنند. آلودگی سپتیک تانک‌ها یا سیستم‌های تصفیه فاضلاب نیز از دیگر تاثیرات دفع غیراصولی این مواد است که احتمال آلودگی خاک و آب در چنین شرایطی غیرقابل انکار است.

در خانه‌ی شما بسیاری از وسایل عادی و روزمره بعد از پایان مصرف، می‌توانند به زباله‌ای خطرناک و سمی تبدیل شوند. دستمال کاغذی و مواد نظیفی نیاز به کیسه‌ی جداگانه‌ای دارند. در واقع مواد بهداشتی‌درمانی از جمله مواد خطرناک هستند، چون هنگامی که این مواد در محیط‌زیست رها شوند می‌توانند تهدیدی جدی برای ارگانسیم‌های زنده باشند. از سوی دیگر آن رنگ‌های نقاشی که روی بوم می‌کشید، انواع چسب‌ها و رنگ‌های روغن، آن مواد شوینده مانند وایتکس، لوله‌بازکن‌ها و فندک‌های ویژه روشن‌کننده‌ی گاز، آن حشره‌کش‌ها که با دیدن یک سوسک یا پشه در فضای خانه خالی می‌کنید، محافظ‌های چوب و... همه زباله‌ی خطرناک‌اند. در کشوی میز شما شاید باتری مصرف‌شده یا دماسنج شکسته وجود داشته باشد. موقع دورریختن مراقب باشید این‌ها با زباله‌های عادی مخلوط نشوند.

هم‌چنین باید مراقب بود که زباله‌های الکترونیکی، لامپ‌های کم مصرف و باتری‌ها با پسماندهای تر مخلوط نشوند، زیرا مقدار زیادی فلزات سنگین مانند جیوه، سرب، نیکل و کروم که بسیار خطرناکند، در زباله‌های الکترونیک پیدا می‌شود. باتری‌های خانگی که حاوی فلزات سنگین و سمی هستند، پایداری زیادی در خاک داشته و به ریشه‌ی گیاهان آسیب می‌زنند. هم‌چنین این نوع باتری‌ها باعث آلودگی آبهای زیرزمینی شده و در نهایت وارد چرخه زندگی انسان می‌شوند که بسیار خطرناک است. روی بسیاری از باتری‌های خانگی درج شده که پس از مصرف در سطل زباله انداخته نشده و با سایر زباله‌ها ترکیب نشوند. این در حالی است که در کشور ما به دلیل اطلاع‌رسانی کم و هم‌چنین بازیافت نشدن باتری‌های خانگی، این محصول همراه با سایر زباله‌ها در خاک دفن می‌شود.

بعضی زباله‌ها سلامت کارگران را به‌خطر می‌اندازند. وقتی می‌خواهید لیوانی را که دیروز شکسته شد، حتی با پسماندهای خشک دور بریزید، لازم است آن را در کیسه‌ی شفاف‌ی بریزید که دیده شود و دست کارگران را نبرد.

این را به یاد داشته باشید که اگر در خانه تزریقی برای فرد بیماری انجام شده است یا بیمار خانگی دچار عفونت باشد، سرنگ استفاده شده ممکن است آلوده به عفونت باشد و بنابراین لازم است هر نوع زباله‌ای که به فرد بیمار تعلق دارد، جداگانه دفع شود.

البته معمولاً کارگران خدمات شهری که در حوزه‌ی جمع‌آوری زباله‌های خانگی فعالیت می‌کنند از دستکش استفاده می‌کنند، اما در هر حال لازم است نکاتی را رعایت کنیم؛ چون ممکن است به دلایلی قابل اعتنا گاهی از دستکش استفاده نکنند. از سوی دیگر ممکن است کیسه‌های زباله پاره شوند و در این صورت امکان تماس شیرآبه‌های آلوده از زباله‌های عفونی که با زباله‌های تر مخلوط شده‌اند با چشم‌ها و لباس‌های این کارگران وجود دارد که احتمال انتقال عفونت و آلودگی‌ها را به این کارگران افزایش می‌دهد.

ممکن است بسیاری از ما این مواد آلوده را بشناسیم؛ اما بر اساس یک عادت قدیمی، زباله‌های خطرناک را همراه با دیگر پسماندهای خانگی به سرعت از محل زندگی‌مان دور می‌کنیم؛ اما در این روش نادرست، مواد سمی و خطرناک خانگی به ظاهر از محیط دور می‌شوند. تحقیقات نشان داده که این ترکیبات سیستم‌های تصفیه‌ی فاضلاب را آلوده می‌کنند و در این شرایط احتمال آلودگی خاک و آب وجود دارد. از سوی دیگر باز یادآوری می‌کنیم که این کار می‌تواند صدمات فیزیکی غیرقابل جبرانی به کارکنان مسئول جمع‌آوری زباله وارد کند.

یکی از مؤثرترین راه‌های پیشگیری از آلودگی خاک و محیط‌زیست و همچنین سلامتی شهر و شهروندان و البته کارگران این بخش خدمات شهری، جدا کردن زباله‌های خطرناک خانگی از دیگر پسماندهای خانگی است. بنابراین شهروندان باید این دسته از زباله‌ها را به صورت جداگانه جمع‌آوری و تحویل ناوگان زباله خشک دهند تا به صورت اصولی و بهداشتی دفع گردد.

علیرضا صفاری

کارشناس برنامه ریزی